

פרק ה' פרשת השבוע על פי אור החיים הקדוש

לע"ז הורי ר' אליהו בן בת שבע ז"ל

פרק י

לאה אירן בת טאו ז"ל

דור ודור ייחדו דינים וגורדים וסיגרים
ותקנות,ומי יכולת תורה שאין לה שיעור
כוגן, להה תלו שהיה הבהיר ברשותם עד
שישמעו ויבחנו בכל דבר אם יוכל קבל,
ועם מה לא קבלו עליהם אלא תורה שבכתב,
אבל תורה שבבעל פה. הבהיר תלוי ועומד,
ועל זה כפה ה' עליהם ההר נגנית עד
שקבלו עליהם תורה חכם, וכאותם היה עד
מי מרדכי שראו פעולות חכם לחמים אשר
עו' עשו להם מרדכי ואסתר, חזרו לקבל ברכzon
לקיים כל דבר אשר ייחדו ויתקנו עליהם
חכמיהם, אחר אשר ואו מה גדלו מעשה
הצדיקים שולחתם לא היה נשאר רושם
משונאיםם של ישראל, והגם שרבותינו ז"ל
א' (שם) ודרשו אמורים נעשה ונשמע באופין אחר
לשבח, שדרמו למלכים שקדמו לומר
המעשה קודם השמעיה כמלכים
שמקדמים עושי דבריו קודם לשם בקהל
דברו, זה דרך דרש, וגם לדרכנו הרוי אמרו
ג' העשה קודם שישמעו, ולא הקידמו השמעיה
אלא בחורתם חכם, או אפשר שהחחות נכוון
לב' הפירושים. אחד בעזיקים, ואחד בשאר
העם, כי פשיטה שמן הסתום לא ישוו
הdrogot ישראלי יחד בצדקות:

לְבָנָה כִּי תַּחֲזִקְתָּה בְּעֵמֶת

עוד ירצה על דרך אומרים ו"למי" בפסוק
(זהלים ככ ר) יושב הלהות ישראל, כי
לא נתרצה הקב"ה בטהלה מהלוי כשםredo
אליהו עולם, ולא אלהי המלאכים, אלא
כשאמרו ברוך ה' אלהי ישראל, והוא אמרו
אנכי ה' אלהיך, פירוש שלא נחוצתי בשום
כינוי המועלות, אלא בקיימו אלהיך, בכוה
פרוסם מעלה ישראל בעליוניים, וכנגד
פרוסם בתהנותים, אמר אשר הווצאיך וגוי,
^ט פירוש מקום שאין מציאות לצתת שם,
והיתה הווצאתך פרוסם גדול לכבוד
ולתפארתך, וצא ולמד מרבבי יתרו שהוא
אחד המיחוד מהאותות, ואומרו מבית
עברי, פירוש לא הווצאיך ברוך שישאר
^ט עליך שם עברות, המשל אם היה ה' מוציאים
ברוך ברוחה, וכדומה, הגם שהייתה הצלחה
נכונה, אף על פי כן שם עבדות לא יעקר
מהם, כי אלה עבדי פרעה, וממה שהוציאם
בכמה נוראות, עד שאמר פרעה, הרי אתם
ג' לעצמכם, הרי אתם בני חורין כו' (לקיש והמזון)
ר' ועוד לו, כשורף שעשה ה' הפלא
הגadol בהבטחוabis, בזה פקע שם עבדות
מהם:

ואולי כי בזה יתיישב מאמր ז"ל במסכת שבת (פח) שדרשו בפסק (ז) ויתיצבו תחתית ההר, שכפה עליהם ההר כגיגיות ואמר להם אם אתם מקבלים וכו'. ג' ואם לאו שם תהא קבורתכם, וקשה והלא הם אמרו (להلن כד ז) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, ומה מקום לכפיה זו, והחותספת תירצחו שם שמא היה חורדים כשיראו האש הגROLלה שיצתה נשמתן עד כאן. ואין דביריהם נראים, כי אדרבא יוסיפו פחד ופחד ויראו יראת הרוממות, ולפי מה שפירשתי כי ה' אמר להם כי תורתו אחת מפיו או, ואחת לעתיד מפי חכמים תנזכר, נוכל לפреш תשוכתם שאמרו כל אשר דבר ג' ה', נעשה ונשמע, שכוננתה היא על זה האופן. כל אשר דבר ה' החלק ממנו, שהוא מה שאמר ועתה אם שמעו, שהוא עניין הנאמר מפי הגבורה או, נעשה אנו מקבלין علينا לעשות מעתה קודם שנשמעהו, וחילק ג' ממנו שהוא מה שאמר תשמעו לעתיד שהוא תורה חכם, ונשמע פירוש לא קיבל ולא לנו, אלא תלו הדבר עז שישמעו לדעת מה יעשה ישראל, כי הם דברם שאין להם שייעוד ואין גבול לקבלה זו, כי בכל סמסר פמ' יט,

עורך ירצה באומרו מארץ מצרים, מבית
עבדים, על זה הדרך אני אשר
הרצאתך מארץ מצרים, אני עמיד להוציאך
מבית עבדים, וזה רצמו על גלות האחרון,
אשר שעבדו בישראל כל אומה ולשון
כמשפט הרגיל בעבר, ורמז ה' כי יוציאנו
מבית זה:

עורך ירצה, על זה הדרך אשר הוציאח
ארץ מצרים, ואם תאמר ולמה
הוציאנו משם, ולא הגדלה חסוך עמו,
א שהיה ה' ממשיל ישראל שם בארץ
אויביהם, ויעבידו בעוכדיהם, וישלטו בהם,
ויקחו את ארצם מידי, וישבו בה לענייהם,
ויש בזה יותר נחת רוח לישראל, והגדת
ב עצם היכולות, כי יש אליהם שופטים בארץ,
ושולטים בה, זה אמר ה', כי טעם הדבר
הוא, לצד שהארץ היא בית עבדים, פירוש
על דרכ אומרו (דברים לב א) בהנחלת עליון
וגור יצב גבולות עמית, ואמרו ז' ל' (ספר
ג האזינו) כי ה' חלק מקומות העולם לשדי
מעלה, זולת ארץ לנו אשר בחור לו לשמו
כביבול, והוא אומרו מבית עבדים, פירוש
מקום שהוא של עבדים, של ה', פירוש
שמשלתו ממשלה שר אחד מעבורי', ולא
ד רצעה ה' שהייר ישראל תחת ממשלה השרים,
אלא תחת ממשלה יהברך בכל, והוציאם
ארץ מצרים לצד שהוא בית עבדים, לחת
ה להם אשר היא בית אליהם:

לְהַמָּרֵץ אֲשֶׁר הִיא בֵּית אֱלֹהִים:

ע. ב. הַמִּזְבֵּחַ וְהַמִּזְבֵּחַ אֲלֵם
עד ירמו למה שאמרו ז"ל (ע"ז כב):
ישראל שעמדו על הדר סיני פסקה
זהמתן, וזה היא סגולהן מכל העמים שלא
פסקה זהמתן, עוד ירמו סתר עליון, לפי
מה שקדם לנו כי ענפי הקדושה נתפוזו
בעולם, ואין מציאות להם להתרבר וולת
באמצעות ישראל, ובכיתור באמצעות עסק
התורה, שהיא אכן השואבת ניצוציה
במקומותיהם, ואותם נצוצי הקדושה גם
עליהם יקרא סגולה, והוא אומרו והיitem קריין
ביה והיitem כי, פירוש בה "א" מלאפור"ם כי,
כי שם היי הרוח סגולה, מכל העמים אשר
נפרצו שם, באמצעות התורה, כמאמר ז"ל
(זוהר ח'ב קפח): וכמו שכחנו כמה פעמים
הדברים במעשה מצרים, ואומר כי לי כל
הארץ, אכן רמז שיש לו סגולה מפוזרת בכל
הארץ, וזה טעם פירוש ישראל בארכע רוחות
העולם, לחזור אמר הסגולה שהיא אבידותם,
והנה זולת עונם של ישראל הי יכולם
נשגת הדבר בלא פיזור בעולם, אלא בכח
עוצם תורתם היי מולכים בכל העולם,
ושואבים כל בחינות הקדושים מכל מקום
שם, ובאמצעות החטא תש כוחם וצריכין
לודת שמה לבור הטוב ההוא:

ב' הַתְּנִינָהֲזָן אֶבֶן גַּוְיֵה
עוד ירצה להודיע, כי כשיידר ה' פירוש
כהשתחhil להוריד שכיננו רעש ההר
עללה קראתו כעדר רץ לפני רבו, וזה הוא
שיעור הכתוב וירד ה', וודין לא גילה
הכתוב לאיזה מקום ירד, והודיע פועלות
ההר הגם היותו רומם שנעשה בעל חין,
עללה קודם שיגיעו עדין, ואחר כן הודיע
הכתוב לאיזה מקום ירד, ואמר אל ראש
ההר, הא למדת שעלה ההר קודם הנגעה
שכינתי ה' אל ראשיו:
כא. פן יהרסו וגוו'. פירוש לכל יחשבו
ברוחם, כי יראו ברוך הוא הגם
שיםתו, על דרך אומרו (תהליט סג ד) טוב
חסך מחיים, ומיתחם זו היא חיותם, והוא
אומרו פן יהרסו, פירוש יסכךמו על
הריהם, אל ה' לואות, פירוש באלו אמר
לראות אל ה', ואומרו ונפל מנגנו רב, פירוש
תהיה נפילה נפילה רבה, מלבד שםיהם
תהייה להם נפילה אחר נפילה:

נו אן ירצה, כי לעצ שאוו יתפרק מליא
המקום, כשייכאו לראות יצטרך ה'
לסלק האור ההוא לכל יכישו בו, וזה הוא
אומרו פון יהרטו אל הי', פירוש לאוון,
לסייע ראותם, והרי זה מגד כי לא ישיגו
לראותם אם יבואו לראות, ולזה לא אמר
הכתוב פון יהאן, כי לא ישיגו כנזהר, אלא
הס ייחשבו בעדעם לראות, ושם תאמיר אין
כאן לא הקורתה התועלה, ולא נזק, להה אמר
ונפל גו', פירוש מלבד שלא יהאן, עוז להם
הקרחת הנזק, ודזקק לומר רב, פירוש
איפלו היהה הרוב שבחם לא יאמר שלא
אකפיד אלא על המן העם, אבל גדולי
ישראל הרואים להשראת שכינה לא אקפיד,
חולמוד לומר ונפל מפנו רב:

Digitized by srujanika@gmail.com

עד נראת הפרשה ור' רמן, כי
מצוות התורה להאריך לשות לפניו
בתמידות, כל הדברים האלה בין עניין,
והוא אומרו אשר תשים לפניהם, ששים
תמיד האדם עניין זה לפניו, והוא, כי תקנה
עביד עברי, הלא ידעת כי האדם נחלה
לשנים, חילק א' רוחני והוא העיקר, וחילק א'
גשמי, שבראו ה' לנשמה לשמה
שכאמצועתו מקיים כמה מצות אשר צורה
ה', ولو יקרא שם עבד, כי איןנו אלא שמש
לנפש, שבשבילה יקרא אדם, כמו שאמר
הכתוב (להלן ל' ב') עלبشر אדם לא וגוי,
שהיא יגיד כי לא הבשர יקרא אדם, וכן אמר
(ויהזקל לד לא') אדם אתם, אתם קדושים אדם
ולא אומות העולם (כrichtה ו'), שכן להם
נפש רוחנית, ולזה מצווה התורה להאדם
כי תקנה עבד עברי, פירוש עברי עובר, כי
איןנו קיימים לעוד, כי מי גבר יתיה ולא יראה
מות (תהלים פט מט), על דרך צעל עובר (שם
קדמד ד), וממן קביעתו הוא עד שישים שנה,
על דרך ואמרו (איוב ה' כ) תבא בכלח אליו
כך, ואמרו בש"ס (מו"ק כה).² כי בן ששים
שנה הוא זמנו של אדם לילכת, חורשין
בכלח,³ שאז הוא עצלה גדריש, זה הוא
אמורו שש שנים, פירוש כל ימיו הם ששים,
והגם שאמר ש, יש חשבון שיכלול כללות
אחד, וכאן כולל העשרי, ובשביעית פירוש
בעשר שנים השבעית יצא לחפשי העבד,
על דרך מה (שבת קנא):⁴ במתenis חפשי
(תהלים פח ו). ואמרו תיבת חנן, לרמח על
יד מי תהיה החיזיאה על ידי חנן, שהוא ס"מ
וחילתוין, שהם נרמזים כתיבת חנן,

פרשת משפטים החיים

וְאָמַרְתָּ אֶתְנָא אֲשֵׁר תִּגְעַד ג
אֲשֶׁר עָמָד בַּעַל אִשָּׂה הָוָא וַיַּצָּא
סֹוד גָּדוֹל הָוָא, כִּי יִשְׁלַׁח אָדָם שְׁקָנָה נְשָׁמָתוֹ
בְּאַמְצָעָות חֻזָּק מַעֲשֵׂי הַטוֹּבִים, וַעֲשָׂה הָוָא
ד בְּעַלְלָה שֶׁל נְשָׂה הַקּוֹשָׁה, וַצְּרִיךְ אֲתָה
לְדַעַת מַה שָׁאמַרְתָּ בְּסְפַר הַזּוֹרָר (ח' ז':)
בָּמָה שָׁאמַרְתָּ הַכֹּתוֹב (וַיַּקְרַא כְּכָךְ) שָׁוֹר אָוֹ
כְּשָׁב אָוֹ צִיּוֹן וְגוֹ', כִּי הַבְּהָמוֹת מְעַת
לִידְתָּמָן קוֹנוֹנִים שְׁכָל שִׁשׁ לְשׂוֹר, מָה שָׁאן כֵּן
ה אָדָם כִּי כְּפִי מַעֲשֵׂי, וְכָה נוֹתָנִים לוֹ נֶפֶשׁ,
וְכָה יִתְיר וּכוֹ', וְכָה יִתְרֵךְ, עַד כֵּן, הַנָּהָ
שְׁבָאַמְצָעָות מַעֲשֵׂי קְוֹנָה הַנְּשָׂמָה הַנְּקָרָאת
אֲשֶׁר, וְכָמוֹ כֵּן מַצִּין שְׁקָרָאוּה הַחֲמִימָאַת
(תִּקְוֹיָן תִּקְוֹן וּכְכָבָד), וְלוֹהָ אָמַר אֶת בַּעַל אִשָּׂה
ו הָוָא, שְׁקָנָה כְּנוֹכָר, וַיַּצָּא אֲשֶׁר, פִּירּוֹשׁ
אֲפִילּוּ אַחֲרֵ צִיאָת אֲשֶׁר עַל פִּי כֵּן
עוֹדָנָה עָמָד, וַנְשַׁאֲר צִיּוֹן אֲפִילּוּ אַחֲרֵ מוֹתָנוֹ,
וְצָא וְלִמְדֵר מִמְעָשָׂה שְׁהַובָּא בְּמִסְכַּת שְׁבָתָה
(כְּבָד): שֶׁל הַנָּהָוָה קְפּוֹלָאִי וּכוֹ', נַחַר בָּהוּ גְּכָרָא
ז וּכוֹ', שְׁהָיָה מְדֹבֵר לְאַחֲרֵ מוֹתוֹ, זָהָה הָוָא
אָוְרָם וְלַל (בְּרוּתָה יְהִי) צְדִיקִים בְּמִתְחַנֵּן:
קְרוּיִים חַיִּים:

ואומר אם אהרת. דע כי אמרו זיל' (זהה ק' ח' ב' קמ':) כי בזמן החורבן כל kali השפע משפיעין חזון למקומו כאשר הארכות, ולא בישראל, כי מתקלקלים הצינורות ומריקים במקום לא קדוש. והוא אמרו אם אהרת יקח לו, تحت מدت טובו, אשר עני כישראל ואות הפלגת הטוב, ביד לא מבני ישראל מה, שען הכתוב עוד לו יהיה שכעס עוד עלייה שלא תהיה בהדרגה הטוב וההשקט בכוננות העולם, וננתן ה' מدت טובו לאומה אחרת, לפחות שארה כסותה ועונתה לא יגער, שארה אלו מזונותיה, כאמור ר' יאספה (כמיכלאח) כסותה כמשמעו, ועונתה הוא שיחיה עונה אותה בצר, ושלשה דמיים אלו הם דבריהם המוכרים, ואיך יכולת להיות זהותם: ואמר עוד ואמ שילש אלה. פירוש שאהה כסותה ועונתה לא יעשה לה, והיה גרוועה מהם, ויצאה חומ, פירוש הגם שלא יהיה בירם לא תוויה לא מזות, ואפילו לא יסփו לדבר הגאולה, והוא אמרו אין בסוף, כי יטורי יספיקו לפידינה:

כללה, וכתייב באלו"ף אשר "לא" יעדה פירושן הנה עתה לא יעדה לצד מעשיה המכוערים, וטعن הכתוב על זה והפדה, פירוש כי לא יוכר לה בחינת הרע בעודה מכורה ובועליה אדונים זרים, כי הם ימנעו מעשות טוב, ויכירוחה לעשות רעה בענייניהם, ואין תשובה היהות רעה בಗלות תשובה עד שתהיה גאולה, אז יוכר בה אם רעה אם לא, ומעתה איןנו מן הדין שימכרנה ^{לעם נכרי,} על אשר חיה רעה בעניינו, כל זמן שהוא בגדר בה, פירוש כל זמן מכירתו, אלא על אשר עשתה בימי שלותה לא היה עליה יד מושל נכרי:

ואומרו ואמ לבנו. טען וחזר וטען, כי מצינו (*אסת"ר ז יג*) ט' שהקב"ה קרא לישראל בנים בהכרזה לעני העמים כולם, וידעו כי ישראל הם אומה המיווערת בשם בן לה', והן עתה אם עדין אומה זו מיווערת לכחינתם בנו, מן הרואי היה לפחות ²⁶ שלא תהיה גורעה מהאומות, כאשר עינינו רואות רום מעלות האומות יישובן, מה שאין כן ישראל, ומן הרואי לא תהיה גורעה מהם, ויד לה השפה זו שלא יהיה לישראל מדרגה גודלה מהם. והוא אומרו כמו משפט הבנות, כי גם הם יקראו בנות, אלא שלא יתכו נבניהם וזה ליקראות כתו של הקב"ה:

ונראה. לפרש פרשה זו דרך רמזו, על פי דבריהם (תנומה מצווע ד) שאמרו
שאין איש סתום אלא הקדוש ברוך הוא,
רכחוב (עליל טו א) ה' איש מלחהה. ואמרו
עוד לא זו ה' מחייב לבנטת ישראל עד
שקראה בחזוי. ומצינו שכינה הכתוב עניין
הגלוות בשם מכירה, דכתיב (שופטים ד ב)
וימכרו אותם ביד וגור. והנה לפ' מה שקדם
וצורה הכתוב על הקונה עבד עברי, שלא
^טיעבוד אלא שש שנים, לזה נקוב הכתוב
بعد עם בני ישראל, למה נשנתה דינה מדין
העבדים היוציאים בשש, והוא אמרו וכי
ימכרו איש את בתו לאמה, למה תגרע מדין
העבדים אשר צוית ש ש שנים וגוי, והוא
^יאמورو לא תצא עצמת העבדים בשכיעת^ג,
ולמה נמכרה בגלות המר הזה והלנו אלף
ותהרע"ב, ואנחנו לא נושענו, וחן לנו משפט
עבד עברי הרשות בכתוב:
וחזר הכתוב וטعن אם רעה וגוי. פירוש
^טאם עודנה במדרגת רשות שבשלו
נמכרה דכתיב (ישעיה נ א) הן בעונותיכם
נמכרתם וגוי, ואמרו עניין ארמונה אשר
וגוי, פירוש כי הבהיר ישנה גם
במדרגת כליה, כאמור ספר קדש
הקדושים^ג שיר השירים, והוא אמרו
אדוניה אשר "לו" יעדוה, כי אותה יעד